

Dobre praktyki

część 2

ZIELONE BIESZCZADY
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

Zdjęcia

Małgorzata Grzegorzek
Monika Góra
Jan Joniak
z archiwum LGD
www.drezynyrowerowe.pl

Korekta

Monika Jastrząb

Projekt graficzny i skład

Agata Zahuta

ZIELONE BIESZCZADY

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

Wydano na zlecenie

Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady”

ul. Rynek 27/28

38-700 Ustrzyki Dolne

Tel: 13 471 18 20

Fax: 13 471 16 69

e-mail: lgdzielonebieszczady@wp.pl

<http://www.lgd-zielonebieszczady.pl>

Realizacja i druk

Wydawnictwo Ruthenus – Rafał Barski

ul. Łukasiewicza 49, 38-400 Krosno

www.ruthenus.pl

e-mail: ruthenus@ruthenus.pl

Tel. 13 43 651 00

ISBN 978-83-7530-338-4

Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady”

Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady” została zarejestrowana w 2008 r. – działa na obszarze 4 gmin wiejskich i 1 gminy miejsko-wiejskiej, wchodzących w skład powiatów: bieszczadzkiego (3 gminy) i leskiego (2 gminy). LGD odpowiada za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Oś 4. LEADER dla obszaru gmin: Czarna, Lutowiska, Olszanica, Solina, Ustrzyki Dolne.

Obszar LSR obejmuje tereny górzyste o dużej wartości przyrodniczej, odznaczające się na tle województwa, jak i kraju, czystością środowiska oraz dużym zalesieniem terenu. Główne atrakcje turystyczne regionu to masywy górskie, walory krajobrazowe, jeziora: Solińskie i Myczkowieckie o pierwszej klasie czystości wód wraz z infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową oraz przede wszystkim specyficzny bieszczadzki klimat. Dużym zainteresowaniem wśród turystów cieszy się również bogata kuchnia regionalna.

Osobliwość tego obszaru wynika także z niesamowitej różnorodności kulturowej i narodowościowej. Bieszczady, dzięki kolejnym migracjom ludności, stały się symbolem tolerancji kulturowej. Charakterystycznymi dla terenu stały się dwie grupy etniczne – Bojków i Łemków, które łączyło wyznanie grekokatolickie, a różniły je sposoby ubierania się, metody budowy domów i cerkwi oraz język.

LGD stara się, aby Bieszczady postrzegane były jako miejsce turystyki aktywnej i ambitnej, wykorzystującej walory kulturowe i naturalne regionu w zgodzie z naturą. W Bieszczadach zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy powinien być oparty na czystym środowisku przyrodniczym, dziedzictwie historyczno-kulturowym oraz partnerskiej współpracy samorządów, przedsiębiorstw i organizacji społecznych. Działania LGD umożliwią obecnym i przyszłym mieszkańcom Bieszczadów warunki do trwałego polepszania jakości życia, a odwiedzającym je turystom warunki do atrakcyjnego wypoczynku i rekreacji.

Celem niniejszej publikacji – II części Dobrych Praktyk – jest przedstawienie operacji zrealizowanych przez naszych wnioskodawców. Wybrane przykłady projektów dotyczą inwestycji w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, w zachowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego, wdrożenie działań informacyjnych i promocyjnych oraz aktywizujących społeczność lokalną, w tym imprezy o charakterze sportowym. Zbliżamy się do końca okresu programowania, przed nami nowa perspektywa finansowa i środki w ramach PROW 2014-2020, które mogą przynieść dalszy rozwój obszarów wiejskich.

1. Tytuł projektu: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez wykonanie boiska rekreacyjnego oraz obiektów małej architektury w miejscowości Smolnik (gm. Lutowiska)

Termin realizacji: 2014

Operacja polegała na przygotowaniu w miejscowości Smolnik terenu pod rekreację. ADW w ramach operacji przewidziało roboty ziemne oraz zakup i montaż wyposażenia: obiekty siłowni zewnętrznej: biegacz, orbitrek, prasa nożna + wioślarz + pylon, twister + wahadło, karuzela z kierownicą, huśtawka, piłkochwyty, bramki do piłki nożnej, słup do piłki koszykowej, ławka parkowa. Utworzenie miejsca do rekreacji ruchowej doskonale wpisało się w model rozwoju zrównoważonej turystyki na terenie Bieszczadów, wspierany przez władze gminy. Inwestycja zachęca do aktywności ruchowej, jest neutralna dla środowiska naturalnego i pozwala wykorzystać lokalne zasoby, takie jak: czyste powietrze, walory krajobrazowe i sprzyjający w Bieszczadach klimat do uprawiania „zdrowej turystyki”.

2. Tytuł projektu: Zakup estrady mobilnej do świetlicy wiejskiej w Łodynie (gm. Ustrzyki Dolne)

Termin realizacji: 2014

Operacja polegała na zakupie profesjonalnej mobilnej estrady niezbędnej do obsługi wydarzeń kulturalnych, organizowanych w miejscowości Łodyna, Gmina Ustrzyki Dolne. Ze względu na całkowitą mobilność zakupionej estrady, będzie ona również w razie potrzeby wykorzystywana w innych miejscowościach znajdujących się na obszarze Gminy Ustrzyki Dolne.

Takie imprezy jak święto ziemniaka, święto mleka, święto miodu, święto chleba itp., organizowane są już od wielu lat na terenie naszej gminy. Dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności, stały się dużą atrakcją turystyczną, przybliżającą odbiorcom tradycje i kulturę regionu. Zakupionaстрада pozwoli w pełni wykorzystać potencjał m.in. zespołów muzycznych oraz tanecznych, które to ze względu na brak warunków scenicznych musiały ograniczyć swój program do minimum.

3. Tytuł projektu: Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w Polańczyku (gm. Solina)

Termin realizacji: 2014

Projekt w pełni wpisał się w Lokalną Strategię Rozwoju (LSR). W ramach inwestycji zostały zakupione dmuchane elementy w postaci zamku i zjeżdżalni, rozkładane namioty oraz trampolina dla dzieci. Powyższe elementy są niezbędne do organizowania i zapewnienia atrakcji dzieciom z Polańczyka i terenu całej Gminy Solina. Zakup zestawu kina plenerowego wzbogaca naszą ofertę kulturalną poprzez zorganizowanie „letniego kina pod gwiazdami” zarówno dla mieszkańców, jak i licznie przebywających tu wczasowiczów. Cały zakupiony sprzęt będzie można szybko przewieźć na zakupionej przyczepce samochodowej do innej miejscowości. Świetlica wiejska i jej okolica jest zawsze najważniejszym miejscem spotkań mieszkańców, licznych występów lokalnych zespołów, czy prezentacji dorobku kulturowego koła gospodyń wiejskich. Działania te wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców na obszarach wiejskich, oraz na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej miejscowości Polańczyk. Wobec powyższego przedmiotowy projekt w pełni wpisał się w LSR i jej cel główny, jakim jest „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”.

4. Tytuł projektu: Wyznaczenie tras rowerowych oraz zakup namiotu plenerowego (gm. Olszanica)

Termin realizacji: 2014

Planowana operacja miała na celu wyznaczenie tras rowerowych na terenie Gminy Olszanica. Planowane zadanie wpisało się w cele LSR.

Cel główny:

- Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców regionu w zakresie inicjatyw i przedsięwzięć związanych ze zrównoważonym rozwojem regionu, w tym z rozwojem produktów turystycznych i produktów lokalnych.

Cel szczegółowy:

- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz działań związanych z przeciwdziałaniem bezrobociu na obszarze LSR.

Obszar LGD leży w malowniczo położonych Bieszczadach, gdzie branża turystyczna stanowi koło napędowe rynku oraz jest główną branżą, w której tworzone są miejsca pracy. Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowane problemy dotyczące całej branży turystycznej regionu. Na terenie Gminy Olszanica istnieją szlaki turystyki pieszej. Jednak infrastruktura turystyczna jest nadal niewystarczająca. W okolicy powstały nowe atrakcje turystyczne, w tym wyciąg narciarski w miejscowości Wańkowa, stacja drezyn rowerowych w Uhercach Mineralnych. Wyznaczone trasy rowerowe są uzupełnieniem atrakcji turystycznych regionu. Przekłada się to na zwiększenie obciążenia w kwaterach turystycznych, a tym samym jest bodźcem do rozwoju małej przedsiębiorczości w regionie. Zatem zrealizowane przedsięwzięcie odpowiada celom LSR na obszarze LGD.

5

5

5

5. Tytuł projektu: Urządzenie 4 miejsc do rekreacji ruchowej w miejscowościach Lutowiska i Stuposiany (gm. Lutowiska)

Termin realizacji: 2014

Przedmiotem operacji było utworzenie na terenie gminy Lutowiska 4 miejsc do rekreacji ruchowej, wyposażonej w urządzenia tzw. „siłowni na świeżym powietrzu” oraz elementy placu zabaw dla dzieci. Wszystkie utworzone miejsca są ogólnodostępne zarówno dla mieszkańców, jak i licznie odwiedzających region turystów, dla których stanowią jedną z wielu propozycji spędzania wolnego czasu podczas pobytu w regionie.

W ramach operacji utworzono trzy takie miejsca w Lutowiskach oraz jedno w miejscowości Stuposiany. Wyposażenie poszczególnych miejsc przedstawia się następująco:

1. Lutowiska – plac w centrum wsi (obok kościoła): urządzenia dwustanowiskowe: Twister + Wahadło, Prasa nożna + Wioślarz; urządzenia jedno stanowiskowe: Biegacz, Orbitrek; dodatkowo dwa elementy dla dzieci: huśtawka na sprężynie oraz karuzela z kierownicą.
2. Lutowiska – okolice kompleksu sportowo-rekreacyjnego (Chata pod Florianem): urządzenia dwustanowiskowe: Twister + Wahadło, Prasa nożna + Wioślarz, urządzenia jedno stanowiskowe: Biegacz, Orbitrek.
3. Lutowiska – plac sportowo rekreacyjny na osiedlu: urządzenia dwustanowiskowe: Twister + Wahadło, Prasa nożna + Wioślarz; urządzenia jedno stanowiskowe: Biegacz, Orbitrek.
4. Stuposiany – plac rekreacyjny obok schroniska PTSM: urządzenia dwustanowiskowe: Twister + Wahadło, Prasa nożna + Wioślarz; urządzenia jedno stanowiskowe: Biegacz, Orbitrek.

Utworzone miejsca do rekreacji ruchowej doskonale wpisują się w model rozwoju zrównoważonej turystyki na terenie Bieszczadów, wspierany przez władze gminy. Inwestycja zachęca do aktywności ruchowej, jest neutralna dla środowiska naturalnego i pozwala wykorzystać lokalne zasoby, takie jak czyste powietrze, walory krajo-
brazowe i sprzyjający w Bieszczadach klimat do uprawiania „zdrowej turystyki”.

6. Tytuł projektu: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez odnowienie terenu wokół budynku użyteczności publicznej (gm. Czarna)

Termin realizacji: 2014

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej miało na celu poprawę jakości i warunków życia mieszkańców, poprawę estetyki oraz wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości poprzez odnowienie terenu wokół budynku użyteczności publicznej.

7. Tytuł projektu: Przystosowanie wiaty estradowej w Lutowiskach i terenu przylegającego do obsługi imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych (gm. Lutowiska)

Termin realizacji: 2014

Przedmiotem inwestycji były roboty remontowe w obiekcie wiaty estradowej „Pod Florianem” wybudowanej w 2007 r. na działce nr 382 w Lutowiskach. Drewniana wiatą posiada konstrukcję szkieletową, obudowaną deskami. Dach dwuspadowy, półszczytowy pokryty blachą trapezową. Obiekt pełni funkcję kulturalno-edukacyjno-rozrywkową.

W ramach prac remontowych wykonano:

- wymianę zużytej podłogi drewnianej ułożonej na legarach wraz z wzmocnieniem konstrukcji nośnej podłogi,
- strop nad pomieszczeniem socjalnym,
- wymianę uszkodzonych drzwi zewnętrznych i wewnętrznych,
- docieplenie ściany szczytowej nad drzwiami rozsuwanymi,
- wymianę podestu przy wejściu głównym.

Aby obiekt mógł funkcjonować w okresie zimowym (wówczas odbywa się cykliczna impreza pn. „Psie zaprzęgi”) zakupiono do ogrzania wiaty dmuchawę spalinową. „Chata pod Florianem” wykorzystywana jest w celach edukacyjnych, gdyż odbywają się tam projekcje filmów przyrodniczych i przeprowadzane są prelekcje, dlatego też nabyto zestaw wraz z głośnikami i agregatem prądotwórczym (który będzie wykorzystywany w przypadku braku zasilania lub projekcji poza obiektem przylegającym do terenu). W ramach cyklicznych imprez Koło gospodyń przygotowuje posiłki, dlatego dokonano zakupu termosu o poj. 35 l, a także 10 kompletów tzw. „piwnych”, tj. stół + 2 ławy. W ramach imprez plenerowych organizowane są wystawy i odbywają się występy artystyczne, dlatego też zakupiono 2 szt. zadaszeń (namiotów o wym. 3 m x 3 m). W ramach robót zewnętrznych przewidziano:

- wykonywanie chodników (żwirowych w obrzeżach betonowych) przy budynku wiaty,
- utwardzenie terenu płytami ażurowymi na działce nr 411 celem zwiększenia powierzchni wystawowo-parkingowej,
- wykonanie utwardzenia terenu płytami ażurowymi placu (po wyłączonej z eksploatacji oczyszczalni ścieków) celem zwiększenia powierzchni wystawowo-parkingowej,
- remont nawierzchni tłuczniowej wykonanego już placu wystawowego,
- wykonanie ogrodzenia terenu studni głębinowej (obecnie niefunkcjonującej), co pozwoli na wykorzystanie terenu obecnie wyłączzonego z użytkowania,
- poprawę odwodnienia terenu wokół „Chaty pod Florianem”,
- wymianę oprawy oświetlenia terenu na energooszczędne.

8. Tytuł projektu: Remont świetlicy wiejskiej w Ustjanowej Dolnej oraz przebudowa części pomieszczeń w budynku Szkoły Podstawowej wraz ze zmianą sposobu użytkowania na świetlicę wiejską w miejscowości Bandrów Narodowy (gm. Ustrzyki Dolne)

Termin realizacji: 2014

Podniesienie jakości życia na terenach wiejskich poprzez poprawę warunków lokalnych świetlicy w Ustjanowej Dolnej i Bandrowie Narodowym. Realizacja zaplanowanych działań odpowiada na potrzeby społeczne i kulturalne mieszkańców obu sołectw, wpływa pozytywnie na rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, na zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej terenów wiejskich.

Inwestycja przeprowadzona w świetlicy wiejskiej w Ustjanowej Dolnej polegała na remoncie pomieszczeń wewnątrz budynku, dociepleniu elewacji, wymianie ogrodzenia, a także utwardzeniu istniejącego parkingu i placu przed budynkiem świetlicy.

Wyremontowana świetlica wiejska w Ustjanowej Dolnej stanowi jedyne miejsce na rozległych terenach wsi Ustjanowa Górna i Ustjanowa Dolna, gdzie mieszkańcy mogą organizować różnego rodzaju spotkania okolicznościowe, zebrania wiejskie, zabawy, festyny. Wszystkie te formy spotkań służą wspieraniu integracji i aktywizacji lokalnych społeczności. Ze względu na ciekawą historię terenu wsi Ustjanowa Górna i Dolna, świetlica funkcjonuje jako miejsce kultywowania lokalnych tradycji w zakresie historii i kultury. Na terenie wsi Ustjanowa Górna znajduje się zabytkowa cerkiew greckokatolicka pw. św. Paraskewy z 1792 r., a także pozostałości po dworze szlacheckim. Bardzo ważnym elementem historii obu wsi jest także historia Szkoły Szybowcowej w Ustjanowej Górnej, działającej w okresie międzywojnia. Obecni mieszkańcy wsi, to w większości przesiedleńcy w ramach Akcji „Wisła”

z 1951 r., którzy wraz z sobą przywieźli nowe dla tego terenu obyczaje i kulturę. Z powyższych względów tak ważne jest dla społeczności obu sołectw stworzenie miejsca, gdzie będą mogli wspominać historię, a także tworzyć wspólną przeszłość.

Inwestycja dotycząca świetlicy wiejskiej w Bandrowie Narodowym polegała na adaptacji części pomieszczeń byłej Szkoły Podstawowej na pomieszczenia typowo świetlicowe, m.in. zaplecze kuchenne, sala spotkań. Adaptacja części pomieszczeń Szkoły Podstawowej na te pomieszczenia wymagała przebicia otworów w ścianach, wyburzenia jednych ścianek, zamurowania innych, wykonania okładzin ścian i posadzki z płytek, uzupełnienia tynków, malowania ścian i sufitów, wykonania robót instalacyjnych i sanitarnych i elektrycznych, a także wyposażenia kuchni.

Świetlica wiejska w Bandrowie Narodowym pełnić będzie rolę centrum społecznego i kulturalnego wsi. Bandrów Narodowy, to wieś z bogatą historią i tradycją. Jako jedna z niewielu wsi zamieszkała jest przez czynnych rolników specjalizujących się głównie w hodowli bydła. Na terenie wsi działa prężnie Koło Gospodyń Wiejskich słynące z wyrobów wikliniarskich i bibułkarskich. Bandrów jest także jednym z najstarszych ośrodków górnictwa naftowego na świecie, kopalnie ropy naftowej istniały tu jeszcze przed rokiem 1884. Jako jedna z niewielu wsi w ramach kolonizacji została zasiedlona kolonistami niemieckimi. Obecnie wieś jest zamieszkała przez ludność napływową oraz rodziny przesiedlone w ramach Akcji „Wisła” z 1951 r. Bogata tradycja wynikająca z historii miejscowości, a także bogate życie społeczne i kulturalne obecnych mieszkańców wsi sprawia, że świetlica stanowi niezbędny element dla dalszego rozwoju Bandrowa Narodowego.

9

9. Tytuł projektu: Zagospodarowanie centrum wsi Solina i Zawóz (gm. Solina)

Termin realizacji: 2014

Celem operacji było podniesienie standardu życia mieszkańców oraz atrakcyjności turystycznej wsi Solina i Zawóz, poprzez zagospodarowanie i urządzenie centrum miejscowości. W ramach planowanej inwestycji zostało zagospodarowane centrum dwóch wsi Solina i Zawóz. W szczególności utwardzono teren oraz wykonano obiekty małej architektury (tablice informacyjne, wiaty, ścieżki dla pieszych i miejsca postojowe, ławki, czy plac zabaw wraz z wyposażeniem). Centrum wsi jest zawsze najważniejszym miejscem spotkań mieszkańców. Integrujące się społeczeństwo zradza różne pomysły i koncepcje co do dalszego rozwoju miejscowości, czy regionu. Działanie to będzie wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej miejscowości. W miejscach realizacji projektu Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Polańczyku planuje zorganizować imprezy, które swym oddziaływaniem przyciągną całe okolice (Turniej Szachowy „Pod Gołym Niebem” i Występ Lokalnych Artystów „Muzyka bez Granic”).

9

10. Tytuł projektu: Przebudowa świetlicy wiejskiej w Stefkowej (gm. Olszanica)

Termin realizacji: 2014

W ramach planowanej inwestycji przebudowano świetlicę wiejską w Stefkowej. Budynek świetlicy spełnia rolę centrum kulturowego. Tam swoją siedzibę ma koło gospodyń wiejskich. W budynku odbywają się liczne imprezy oraz spotkania mieszkańców. Miejscowość Stefkowa pełni funkcję kulturotwórczą. Poprzez liczne inicjatywy społeczno-kulturalne stanowi wzór kultywowania tradycji dla całej społeczności LGD.

10

11. Tytuł projektu: Doposażenie świetlic wiejskich w miejscowościach: Jałowe, Łobozew Górny, Wojtkowa, Wojtkówka, Brelików, Równia, Krościenko, Dźwiniacz Dolny, Hoszowczyk (gm. Ustrzyki Dolne)

Termin realizacji: 2014

Działanie wpłynie będzie na pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców regionu ukierunkowane na rozwój produktów lokalnych w zakresie gastronomii. Inwestycja polegała na doposażeniu dziewięciu świetlic wiejskich w niezbędne wyposażenie. Wszystkie objęte projektem świetlice położone są na terenie Gminy Ustrzyki Dolne. Wielokulturowość terenów przygranicznych związana jest z bogatą historią przed- i powojenną. Teren Bieszczadów zamieszkały przez Bojków i Łemków, także ludność pochodzenia żydowskiego i ukraińskiego, stworzył swego rodzaju tygiel etniczny. Ogromny wpływ na życie mieszkańców miała Akcja „Wisła”, w ramach której w 1951 r. przesiedlono na teren Gminy ludność z powiatów przygranicznych byłego ZSRR. Jak wiadomo, każda kultura wytwarza obok kultury materialnej właściwe sobie tradycje kulinarne. Właśnie te tradycje będą bazą dla pobudzenia aktywności działających przy wymienionych w tytule świetlicach i kołach gospodyń wiejskich.

Zakup odpowiedniego sprzętu gastronomicznego pozwoli na wspólną pracę przy przygotowaniu potraw opartych na tradycjach kulinarnych. Działanie takie ukierunkowane jest na rozwój produktów lokalnych w zakresie gastronomii, a tym samym na wzrost przedsiębiorczości mieszkańców.

12

12

12

12. Tytuł projektu: **Rozwój turystyki aktywnej poprzez utworzenie stacji konnej (gm. Ustrzyki Dolne)**

Termin realizacji: 2014 r.

Celem operacji był rozwój turystyki konnej na terenie LGD „Zielone Bieszczady” poprzez poszerzenie infrastruktury turystycznej – utworzenie stacji konnej. Cel ten przyczynił się do promowania obszarów wiejskich i wpłynął na wzrost atrakcyjności turystycznej firmy oraz obszaru LGD. Projekt obejmował dofinansowanie wykonania wiaty dla koni oraz miejsca wypoczynku dla turystów.

Realizacja operacji polegała na wybudowaniu dla koni wiaty drewnianej o wymiarach ok. 6 m x 4,15 m i elementów punktu wypoczynkowego dla turystów (altana z grillowiskiem oraz ławeczkami i stołem, tablica informacyjna o hucułach).

13

13

13. Tytuł projektu: Ogród edukacyjno-zielarski w Łodynie (gm. Ustrzyki Dolne)

Termin realizacji: 2014 r.

Celem operacji był wzrost atrakcyjności turystycznej Łodyny poprzez utworzenie ogrodu edukacyjno-zielarskiego oraz organizację szkolenia dla właścicieli gospodarstw agroturystycznych i obiektów noclegowych z obszaru LGD na temat zielarstwa i podstaw tworzenia ogrodu roślin leczniczych „Zioła w domowej apteczce, w kuchni i na stole”. W ramach utworzenia ogrodu przygotowano działki do zasadzeń, zakup nasion/sadzonek i budowę altany z piecem oraz ławeczkami i stołem. W ramach organizacji szkolenia dla właścicieli gospodarstw agroturystycznych i obiektów noclegowych z obszaru LGD przeprowadzono etap działań informacyjnych, rekrutacji uczestników, organizację szkolenia na temat wiedzy o roślinach ziołowych, gdzie będą mogli pogłębić poprzez udział w specjalnych warsztatach, oglądanie, zbieranie i suszenie roślin, komponowanie własnych mieszanek ziołowych.

14

14

14. Tytuł projektu: Zakup drezyn rowerowych (gm. Olszanica)

Termin realizacji: 2014 r.

Celem projektu było rozszerzenie oferty firmy o nowe usługi, które umożliwią dalszą dywersyfikację źródeł przychodów firmy. Dodatkowym celem projektu było także wzbogacenie oferty turystycznej wnioskodawcy, a w konsekwencji całego regionu, który boryka się z problemem atrakcyjnych ofert spędzania czasu wolnego proponowanych turystom.

Cele szczegółowe to:

- Zakup drezyn niezbędnych do uruchomienia wycieczek drezynami rowerowymi na trasach Uherce – Zagórz oraz Uherce – Krościenko.
- Zaoferowanie na rynku bieszczadzkich usług turystycznych innowacyjnej formy zwiedzania regionu – wycieczek drezynami rowerowymi.
- Wzmocnienie oferty turystycznej regionu i podniesienie standardów jakości turystyki przyjaznej środowisku.

Projekt zakładał zakup drezyn rowerowych i uruchomienie przejazdów lokalną linią kolejową nr 108. Był odpowiedzią na zidentyfikowane problemy dotyczące całości branży turystycznej regionu – mianowicie niedostatek ofert dotyczących oryginalnych i interesujących form spędzania czasu. Jak wspomniano, turyści oczekiwali zapewnienia dodatkowych atrakcji, nietuzinkowych przeżyć, przynoszących zarazem wiedzę o regionie. Dlatego też celem niniejszego projektu było rozszerzenie oferty firmy de Bies, a zarazem oferty turystycznej regionu o nową, w pełni proekologiczną formę zwiedzania terenu – podróżowanie drezynami rowerowymi. Drezyny, jak powszechnie wiadomo, to lekkie pojazdy szynowe. Najstarsze drezyny miały napęd ręczny, ich niewielki ciężar umożliwiał zdjęcie z toru w dowolnym miejscu czy ewentualnie zmianę kierunku jazdy. Potem pojawiły się duże drezyny o napędzie spalinowym.

Najczęściej dreżyna składa się z kabiny, umożliwiającej jazdę kilku osób, i skrzyni ładunkowej, są też konstrukcje przypominające mikrobusy. Najmniejsze dreżyny to rowery posiadające lekkie koła metalowe z dwustronnym obrzeżem zapobiegającym spadaniu z szyny oraz dodatkowe kółko opierające się o drugą szynę. Mogą być one nieco bardziej rozbudowane, posiadać dwie pary kół i dodatkową przestrzeń dla pasażerów – rodzajów dreżyn rowerowych pojawia się coraz więcej na rynku. I takie pojazdy stają się coraz bardziej popularnym elementem oferty turystycznej poszczególnych regionów. W Europie szczególną popularnością dreżyny rowerowe cieszą się we Francji, w Niemczech oraz w Hiszpanii. We Francji długość odcinków linii kolejowych, na których oferowane są przejażdżki dreżynami rowerowymi przekracza już 1000 km.

W Polsce prawdopodobnie pierwsza taka inicjatywa powstała w województwie świętokrzyskim – do oferty wprowadziła je w 2010 r. Świętokrzyska Kolejka Dojazdowa, na linii wąskotorowej. Wypożyczyć je można na postoju w Umianowicach i odbyć krótką przejażdżkę. W Polsce inicjatywy te mają wciąż charakter egzotycznej ciekawostki lub też – jak w wypadku tego ostatniego pomysłu – wspieranego przez miejscową lokalną organizację turystyczną – są dopiero planowane. Do skali, z jaką mamy do czynienia we Francji droga jeszcze daleka.

W ten nurt powinny się włączyć Bieszczady, stając się prekursorami wykorzystania drezyn rowerowych na nieco szerszą skalę, jako szczególnie proekologicznego i przyjaznego środowisku pomysłu na turystykę. Zarazem jest to pomysł przynajmniej częściowo osłabiający społeczne skutki likwidacji połączeń kolejowych z tej racji, że docelowo będzie generował nowe miejsca pracy.

Inicjatywa wnioskodawcy, stanowiąca istotę niniejszego wniosku, to uruchomienie oferty wycieczek drezynami rowerowymi w oparciu o odcinek lokalnej linii kolejowej 108 Zagórz – Krościenko.

Linie nr 108 – Stróże – Krościenko zbudowano w XIX wieku z polecenia władz Cesarstwa Austriackiego. Łączyła ona Pierwszą Węgiersko-Galicyską Kolej Żelazną z Linia Kolejową nr 96 „krynicką”. W lutym 2013 r. PKP PLK zapowiedziały definitywne wyłączenie z eksploatacji od grudnia tegoż roku, co istotnie nastąpiło 15 grudnia 2013 r. w odniesieniu do Nowy Zagórz – Krościenko.

Wnioskodawca, jako inicjator przedsięwzięcia, prowadził będzie obsługę turystów w zakresie wycieczek drezynami kolejowymi.

Firma deBies, przygotowując się do podjęcia tego odpowiedzialnego zadania, opracowała koncepcję stworzenia centralnej bazy drezyn rowerowych w Uhercach Mineralnych, w bezpośrednim sąsiedztwie Centrum Ursa Maior, które jest aktualnie główną atrakcją turystyczną położoną bezpośrednio przy linii kolejowej nr 108 pomiędzy Nowym Zagorzem a Krościenkiem. Ponadto Uherce będą doskonałą bazą do wycieczek drezynami zarówno w kierunku Zagórz, jak i w kierunku Krościenka. Pokonywanie całej trasy liczącej ponad 40 km tam i z powrotem, przez niewprawnych (w ogromnej większości) do pokonywania takich dystansów rowerzystów nie jest bowiem dobrym pomysłem. Ponadto organizowanie wycieczek w obie strony daje możliwość obsłużenia istotnie większej ilości turystów.

15

15. Tytuł projektu: Budowa placu zabaw wraz z ogrodzeniem w centrum wsi Czarna Górna (I etap inwestycji: rewitalizacji parku) oraz remont świetlicy wiejskiej wraz z zakupem sceny estradowej w Czarnej Dolnej (gm. Czarna)

Termin realizacji: 2014

Głównym celem operacji było: stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji oraz rozwój życia kulturalnego, zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców poprzez budowę placu zabaw w centrum wsi Czarna Górna oraz remont świetlicy wiejskiej i zakup sceny estradowej w Czarnej Dolnej.

15

15

15

REGULAMIN PLACU ZABAW

1. Plan i realizacja przedsięwzięcia jest dofinansowana z budżetu państwa.
2. Za bezpieczeństwo dzieci odpowiedzialni są rodzice i opiekunowie.
3. Za bezpieczeństwo dzieci odpowiedzialni są rodzice i opiekunowie.
4. Za bezpieczeństwo dzieci odpowiedzialni są rodzice i opiekunowie.
5. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.
6. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.
7. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.
8. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.
9. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.
10. Nie wolno grać w gry i zabawki, które nie są przeznaczone do użytku w placu zabaw.

16. Tytuł projektu: Remont budynku mieszkalnego pod działalność turystyczną oraz zakup sprzętu rekreacyjnego (gm. Ustrzyki Dolne)

Termin realizacji: 2014 r.

Celem przedsięwzięcia był rozwój przedsiębiorstwa poprzez utworzenie nowych usług turystyczno-rekreacyjnych, będących odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby rynku, wprowadzenie na rynek ciekawych produktów turystycznych, a poprzez to poprawę finansową wnioskodawcy oraz zatrudnienie trzech pracowników. Realizacja tego przedsięwzięcia pozwoliła uruchomić usługi turystyczne obejmujące wynajmowanie miejsc noclegowych oraz sprzętu rekreacyjnego. W ramach planowanej operacji dokonano remontu budynku mieszkalnego pod działalność turystyczną, zakupu sprzętu rekreacyjnego (jeden quad oraz jeden skuter śnieżny) oraz samochodu do przewozu sprzętu rekreacyjnego. Tak jak już wcześniej wspomniano, planowana działalność pozwoliła rozszerzyć oferowane usługi oraz korzystnie wpłynęła na poprawę finansową przedsiębiorcy oraz jego pracowników. Działalność wprowadziła na rynek ciekawe pod względem atrakcyjnym usługi, które turystom w sposób aktywny umożliwiają spędzenie urlopu w Bieszczadach. Inwestycję zlokalizowano w gminie Ustrzyki Dolne, gdzie wnioskodawca posiada miejsca noclegowe oraz wynajmuje sprzęt rekreacyjny i prowadzi usługi turystyczno-przewodnicze.

17. Tytuł projektu: Zakup strojów i instrumentów muzycznych dla OSP w Rudence (gm. Olszanica)

Termin realizacji: 2014 r.

Operacja „Strażacka Akcja – Kultywowanie Obrzędów, Tradycji i Zwyczajów Obszaru LGD Zielone Bieszczady” miała za zadanie odtworzenie obrzędów, tradycji i zwyczajów w celu zachowania dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru LGD Zielone Bieszczady.

Dzięki zakupowi wyposażenia (mundury, halabardy, hełmy galowe, aparat fotograficzny, krótkofalówki, pawilon/namiet, zbiornik wodny, trąbka, sprzęt nagłaśniający) będącego przedmiotem niniejszego wniosku, można poznać ważny człon kultury i historii, jakim jest Ochotnicza Straż Pożarna. Planowane zakupy umożliwiły organizację imprez okolicznościowych, które przyczyniły się do podniesienia aktywności i tożsamości społeczności zamieszkującej zarówno miejscowość Rudenka, jak i cały powiat. Realizacja działań w ramach niniejszego przedsięwzięcia stworzyła warunki dla aktywizacji ludności wiejskiej. Ważnym celem jest promocja nie tylko miejscowości, ale również całej gminy zarówno na szczeblu lokalnym, jak i wojewódzkim oraz pielęgnowanie tradycji i kultury mieszkańców.

Planowane do zakupu wyposażenie wykorzystywane będzie podczas różnego rodzaju uroczystości kościelnych, procesji oraz pochówku, jak również podczas organizacji różnego rodzaju imprez o charakterze świeckim, takich

17

jak dożynki. Przy organizacji różnego rodzaju imprez okolicznościowych wspierać nas będą nasi partnerzy – Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Szkoły w Rudence oraz LKS Bumar Rudenka. Poprzez organizowanie i wspieranie różnego rodzaju imprez przez Ochotniczą Straż Pożarną zostaną podjęte działania promujące tereny wiejskie, co przyczyni się do wzrostu poziomu wiedzy o regionie i w konsekwencji do realizacji przedsięwzięć w ważnych dla tego obszaru dziedzinach, takich jak turystyka.

Wykonane działania:

17

- przygotowanie szopki w miejscowej parafii;
- organizowanie straży przy grobie;
- przygotowanie ogniska do poświęcenia ognia;
- przygotowanie procesji Bożego Ciała;
- przygotowania oraz uczestnictwo w odpustach parafialnych;
- odprowadzenie i celebrowanie mszy w ostatniej drodze zmarłego mieszkańca miejscowości;
- organizacja, zabezpieczenie i obchody Dnia Strażaka, maj 2013;
- organizacja i zabezpieczenie Dni Rudenki, maj 2013;
- organizacja i zabezpieczenie Święta Pieczonego Ziemniaka, wrzesień 2013;
- organizacja i zabezpieczenie oraz obchody rocznicy powstania jednostki, wrzesień 2013;
- pomoc w organizacji i zabezpieczeniu Dni Gminy Olszanica, czerwiec 2013;
- organizacja i zabezpieczenie oraz przygotowanie zawodów strażackich, kwiecień/wrzesień 2013;
- stworzenie kroniki filmowej;
- zakup stroi wraz z wyposażeniem;
- zakup sprzętu nagłaśniającego do wykorzystywania podczas uroczystości;
- zakup krótkofalówek wykorzystywanych przy zabezpieczeniu imprez;
- zakup kamery i aparatu cyfrowego.

17

Nordic Walking Park Południe Podkarpacia

19.09.2013 r. w Urzędzie Marszałkowskim w Rzeszowie podpisano umowę przyznania pomocy w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW na lata 2007-2013.

Partnerami w/w projektu „Nordic Walking Park Południe Podkarpacia” są trzy lokalne grupy działania z Podkarpacia – Stowarzyszenie pn. Lokalna Grupa Działania Nowa Galicja, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Brzozowska” oraz Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady”.

Celem ogólnym projektu był wzrost atrakcyjności turystycznej obszarów partnerskich LGD poprzez utworzenie 16 parków Nordic Walking, o łącznej długości 490 km oraz wspólna promocja walorów turystycznych i przyrodniczo-kulturowych. W każdej z partnerskich gmin (Czarna, Lutowska, Solina, Olszanica, Ustrzyki Dolne) powstał park, zostały także opublikowane materiały promocyjno-informacyjne w formie mapników i przewodników turystycznych, jak również utworzono wspólny portal turystyczny pod logo Nordic Walking Park Południe Podkarpacia.

Funkcjonowanie tras zainaugurowała impreza promocyjna w LGD „Ziemia Brzozowska”.

Projekty/wydarzenia, które zostały
zrealizowane bezpłatnie lub z innych
środków finansowych (innych projektów)
a wspierają realizację zadań
określonych w LSR

1. Projekt: Ku lepszej przyszłości

Współfinansowany ze środków projektu Funduszu Study Tour, pochodzących ze środków szwajcarskich. Łączna kwota przyznanego dofinansowania wynosiła 39 600 zł. Celem projektu było stworzenie warunków do nawiązania współpracy pomiędzy jednostkami z obszaru 5 gmin stowarzyszonych w ramach Lokalnej Grupy Działania „Zielone Bieszczady” (polskich właścicieli punktów noclegowych, punktów gastronomicznych i biur podróży, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych z terenu działania LGD, takich jak gminy: Czarna, Lutowiska, Olszanica, Solina i Ustrzyki Dolne) z partnerem szwajcarskim. Głównymi działaniami w ramach projektu było nawiązanie współpracy polsko-szwajcarskiej, zebranie 15 osób – polskich przedsiębiorców z sektora turystycznego, przedstawicieli sektora społecznego i publicznego z obszaru LGD oraz zorganizowanie i przeprowadzenie wyjazdu studyjnego do zagranicznego partnera, w tym odwiedzenie prężnie działających baz turystycznych zlokalizowanych w Szwajcarii. W ramach podsumowania projektu zorganizowano konferencję z udziałem mediów lokalnych.

2

2

2. Projekt: Bieszczadzkie Delfinki

Współfinansowany ze środków Ministerstwa Sportu. Dotyczył organizacji zajęć pływackich dla uczniów klas podstawowych i gimnazjalnych z terenu 5 gmin obszaru działania LGD „Zielone Bieszczady”. W projekcie uczestniczyło 200 uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenów wiejskich gmin LGD: Czarna, Lutowska, Solina, Olszanica i Ustrzyki Dolne. Projekt był realizowany w okresie od lipca do listopada 2013 r.

W ramach projektu dla uczniów zapewniono bezpieczny przewóz z miejsca zamieszkania na pływalnię, zostali zatrudnieni instruktorzy pływania oraz opiekunowie. Dofinansowanie wg umowy: 45 000 zł.

2

3

3

3

3. Projekt: Łączmy siły dla turysty

Finansowany ze środków szwajcarskich w kwocie 21 000 zł, realizowany był w terminie 01.07-31.12.2013 we współpracy ze Stowarzyszeniem Promocji „Stolica Bieszczad Ustrzyki Dolne”. Głównym celem projektu była integracja bieszczadzkiego środowiska branży turystycznej poprzez stworzenie mini-klastra turystycznego. W ramach realizowanego projektu zostały zrealizowane następujące działania: promocja projektu, przeprowadzenie konsultacji i zebranie informacji na temat potrzeb branży turystycznej i oferty turystycznej, wzmocnienie wzajemnych kontaktów reprezentantów sektora gospodarczego, społecznego i publicznego poprzez udział we wspólnych warsztatach, wydanie publikacji promocyjnej z uwzględnieniem najistotniejszych atrakcji regionu, podsumowanie projektu.

4. Projekt: Założenie Szkoły Turystyki i Rekreacji

Mikroprojekt realizowany był w ramach projektu parasolowego pt. „Transgraniczna współpraca na rzecz turystyki uzdrowskiej pogranicza polsko-ukraińskiego”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej (Program PL-BY-UA 2007-2013). Realizowany był w terminie 01.05-31.12.2014 we współpracy ze Stowarzyszeniem Klub Manivci ze Lwowa. Dofinansowanie wg umowy 18205,20 euro. Głównym celem projektu była analiza potencjału przyrodniczego i kulturowego oraz opracowanie narzędzi promowania turystyki rekreacyjnej na pograniczu polsko-ukraińskim.

Cele szczegółowe:

- osiągnięcie strategicznego partnerstwa z sektorem turystycznym (samorządy, organizacje pozarządowe, firmy prywatne) oraz ustanowienie dialogu w skali regionalnej i lokalnej w kontekście rozwoju turystyki, szczególnie dotyczących rozwoju turystyki lokalnej, zbiór informacji o dziedzictwie historycznym i sektorze usług regionu,
- budowa platformy do wymiany doświadczeń między ośrodkami turystycznymi regionu karpackiego, w tym poprzez warsztaty i wykłady, a także wycieczki i wyprawy,
- promocja atrakcyjności turystycznej regionu oraz walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych regionu,
- opracowanie nowych produktów turystycznych łączących dziedzictwo historyczno-kulturowe i rekreację oraz realizacja działań mających na celu stworzenie warunków do intensyfikacji infrastruktury turystycznej.

W ramach projektu zorganizowano m.in. cykl warsztatów przyrodniczych. Wyprodukowano i wyemitowano w TTV w okresie świąt Bożego Narodzenia film promocyjny zrealizowany przez telewizję Obiektyw. W działania zaangażowana była społeczność lokalna.

5. Projekt: Futsal – 2013/2014 oraz 2014/2015

III i IV Ustrzycka Liga Futsal, którego organizatorem byli: Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady”, Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych oraz Hala Sportowa przy Zespole Szkół Publicznych nr 1 w Ustrzykach Dolnych.

6

6. Projekt: Film

W dniach 03-04.12.2013 ekipa TVP kręciła odcinek do programu LIDER na naszym terenie. W działania zaangażowana była społeczność lokalna.

link: <http://regionalna.tvp.pl/12132486/lider>

6

7. Alpejsko-Karpackie Forum Współpracy, Rzeszów 2013 i 2014

LGD uczestniczyła jako wystawca w III i IV już edycji międzynarodowej imprezy targowo-konferencyjnej „Alpejsko-Karpackie Forum Współpracy”, zorganizowanej z inicjatywy Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska. Głównym elementem wydarzenia były Międzynarodowe Targi, w których udział wzięli wystawcy z różnych części Europy. Targi miały na celu promocję gospodarczą Karpat oraz wzbudzenie dyskusji na temat rozwoju regionu w oparciu o doświadczenia i sukcesy wysoko rozwiniętych górskich regionów Europy.

W tym wydarzeniu uczestniczyli także przedstawiciele naszego partnera Szwajcarskiego, którzy odwiedzili także obszar naszego LGD.

6

7

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
w ramach Osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013